

27. ábra. A Supermarine SeaFire haditengerészeti vadászpilóta repülőgépe 1580 LE-s motorjával 580 km/h sebességre volt képes

Véghvári Zsolt
Pőcz Péter

Repülőgép-hordozók a második világháborúban

IV. rész

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ REPÜLŐGÉP-HORDOZÓINAK SORSA 1945 UTÁN

Alig több, mint egy héttel az után, hogy Kim Ir Szen parancsára az észak-koreai hadsereg 1950. június 25-én váratlan támadást indított Dél-Korea ellen, megjelentek a partoknál az első hordozók és kísérőhajóik. Az amerikai VALLEY FORGE (CV-45-ös) és a brit TRIUMPH (R16-os) repülői július 3-án légierejüket a szárazföldi célpontok pusztítására küldték. Rövidesen csatlakozott hozzájuk a SICILY (CVE-118-as) és a BADOENG STRAIT (CVE-116-os) amerikai kísérő hordozó is.

Az 1950. szeptember 15-i incshöni partraszállást többek között a VALLEY FORGE (CV-45-ös), a PHILIPPINE SEA (CV-47-es) és a BOXER (CV-21-es) hordozók fedették. Októberben a LEYTE (CV-32-es), novemberben pedig a BATAAN (CVL-29-es) és a PRINCETON (CV-37-es) is részt vett a harcokban. A kungnam-i hídfő körüli harcoktól kezdve, egészen a háború 1953 júliusában bekövetkező végéig, állandóan hét-nyolc amerikai hordozó támogatta a csapatokat 400-500 repülőgéppel. A háborút végül is nem a hordozók döntötték el, de gyors felvonulásuk és csapásaik nagyban hozzájárultak a harcok sikeres megvívásához.

Koreában csaknem az összes amerikai hordozó megfordult. A bevetések elsősorban szárazföldi célok ellen irányultak, és ez némiképp előrevetítette az elkövetkezendő évek feladatait. A csapásmérő gépek színvonala még nem sokban tért el a világháborús gépektől, sőt sok esetben ugyanazokról a típusokról vagy fejlettebb változataikról van szó, a hajók és módszerek sem mutattak egyelőre jelentős fejlődést. A vadászgépek közt egyre nagyobb arányban jelentek meg a hőlégsugaras vadászgépek. A háború első haditengerészeti légi győzelmét 1950. november 9-én már egy su-

gárhajtású F-9-es Pantherrel érték el, egy kínai MiG-15-ös rovasára. (Amelyet szovjet pilóta vezetett. – Szerk.)

A koreai háborúból a Brit Nemzetközösség hadereje is kivette részét a térségben állandó jelleggel állomásoztatott legalább egy hordozóval. Őt brit hordozó volt jelen az ütközetekben, a COLOSSUS könnyű hordozóosztály négy hajója a HMS GLORY (R62-es), a HMS OCEAN (R68-as), a HMS THESEUS (R64-es), valamint a HMS TRIUMPH (R16-os), továbbá az igazi veteránnak számító HMS UNICORN (I72-es), amely már végigharcolta a világháborút, a koreai háborúban főként karbantartó hajóként és utánpótlás szállítására alkalmazva. Az ausztrálok a Majestic-osztályú HMAS SYDNEY (R17-es) hordozóval segítették az ENSZ erőket a háborúban. Az első hordozók fedélzetéről végrehajtott légitámadásban már közreműködtek a nemzetközösségi erők, ugyanis a HMS TRIUMPH fedélzetéről is szálltak fel repülőgépek, amelyek sikeres támadást hajtottak végre 1950. július 3-4-én a Phenjántól délre lévő vasútvonalak ellen. A hordozók fedélzetéről felszállt vadászok, bombázók a szárazföldi csapatok tevékenységét voltak hivatottak segíteni a légi főlány kivívása után, az állandó légi támogatás biztosításával. Kiemelendő a HMS OCEAN fedélzetéről felszállt Peter Carmichael hadnagy 1952. augusztus 9-i légi győzelme, amelyet légcsavaros Hawker Sea Furyval ért el egy gázturbinás MiG-15-ös vadászgéppel szemben.

Vietnamban 1946 és 1954 között, a gyarmati harcok során a franciák nem igazán tudták flottájukkal és légierejükkel a háború kimenetelét döntően befolyásolni, hiába tevékenykedett a LA FAYETTE (R96-os) és az ARROMANCHES (R95-ös) alkalmilag ebben a térségben

Ugyanez a két egység viszont a brit BULWARK (R08-as), ALBION (R07-es) és EAGLE (R05-ös) erőivel kiegészülve,

28. ábra. A USS RENDOVA (CVE-114-es) segédhordozó aktív szerepvállalása szintén a koreai háborúra tehető. Fedélzetén Törökországnak szállítandó North American T-6-os Texan repülőgépekkel

már sikeresen működött 1956 októberében és novemberében Egyiptomban. A Szezi-csatorna térségében végrehajtott brit-francia partraszállás aligha lett volna sikeresen végrehajtható, ha előtte nem semmisítik meg az egyiptomi légiere repülőit és repülőtereit.

1958 júliusában, az első libanoni válság során, a Földközi-tengeren állomásozó 6. amerikai flotta WASP (CV-18-as) és SARATOGA (CV-60-as) hordozói fedezték a tengerészgyalogság partraszállását.

1964-ben, a vietnami háború kitörésekor azonnal felvult az ENTERPRISE (CVN-65-ös), a RANGER (CV-61-es), a KITTY HAWK (CV-63-as) és az INDEPENDENCE (CV-62-es), valamint a második világháborús építésű, de már korszerűsített CORAL SEA (CV-43-as), MIDWAY (CV-41-es), HANCOCK (CV-19-es), ORISKANY (CV-34-es), BON HOMME RICHARD (CV-31-es) és a TICONDEROGA (CV-14-es). Fedélzetükön hatalmas erő, mintegy 800 repülőgép tartózkodott. Bevetéseik főleg az A-6-os Intruderek és az A-7-es Corsairek csapásaiból állt, de az F-4-es Phantomok is sikerrel tevékenykedtek a MiG-21-esek ellen. A USS KITTY HAWK (CV-63-as) gépei például 1972. május 10-én megsemmisítették a stratégiai fontosságú Hai Duong valamennyi vasúti és közúti utánpótlási vonalát, miközben 11 ellenséges gépet is elpusztítottak.

Nagy-Britannia, párhuzamosan gyarmatbirodalma elvesztésével és gazdasága megrendülésével, egyre kevésbé volt képes hordozóflottáját fenntartani. Az elkészült hajók nagy részét 1956-ig lebontották, néhányukat visszaépítették kereskedelmi hajónak vagy cirkálónak. A HMS COLOSSUS-t (R15-öst) a franciák vették meg és tartották szolgálatban 1964-ig FNS ARROMANCHES néven, a HMS NAIRANA (D05-ös) pedig Hr.Ms. KAREL DOORMAN-ként

30. ábra. Az 1944 novemberében hadrendbe lépett HMS TRIUMPH (R16-os) könnyű hordozó, a HMS THESEUS testvérhajója, koreai vizeken fogadja a fedélzetére visszatérő Supermarine Seafire vadászkat, 1950. szeptemberében

(QH1-es) 1948-ig Hollandiában teljesített szolgálatot. A világháború után épülő osztályok hajóinak többségét lebontották vagy eladták. A HMS VENERABLE (R63-as) 1948-ig, mint Hr.Ms. KAREL DOORMAN (R81-es) járta útjait a Holland Királyi Haditengerészet kötelékében, majd Argentínához került, ahol máig is üzemel ARA VEINTICINCO DE MAYO (V-2-es) néven. Idekerült Kanada közvetítésével a HMS WARRIOR (R31-es) is, ma ARA INDEPENDENCIA (V-1-es). Kanadában bontják le hosszú szolgálat után a HMCS MAGNIFICENT (CVL 21-es) és a HMCS BONAVENTURE (CVL 22-es) (korábban HMS POWERFUL) hordozókat. Ausztráliában hasonlóképpen jár a HMAS MELBOURNE (R21-es) (korábban HMS MAJESTIC) és a HMAS SYDNEY (R17-es) (HMS TERRIBLE). A HMS VENGEANCE (R71-est) ma Brazíliában MINAS GERAIS (A 11-es) néven nevezik, míg a HMS HERCULES (R49-es) az indiai haditengerészet tagja lett INS VIKRANT (R11) néven. Csapásmérő hajóosztályként a 70-es évekig rendszerben tartották az AUDACIOUS osztály két egységét, a HMS EAGLE (R05-ös) és HMS ARK ROYAL (R09-es) hordozókat. 1990 körül vonták ki a szolgálatból az CENTAUR osztály négy hajóját a HMS HERMES-t (R12-est), az ALBION-t (R07-est), a CENTAUR-t (R06-ost) és a BULWARK-ot (R08-ast). Ezek a hajók az azóta nyugdíjba vonult V-hadászati bombázókkal együtt (Victor, Vulcan, Vailant) biztosították Nagy-Britannia nagyhatalmi státusának sérthetetlenségét, majd a hordo-

29. ábra. A Korea felé készülő HMS THESEUS (R64-es) könnyű hordozó, a HMS ULSTER (R83-as) romboló kíséretében elhagyja Porthmouth kikötőjét

31. ábra. A háború utáni SeaFury haditengerészeti vadászbombázó repülőgép a Hawker Typhoon és Tempest repülőgépek továbbfejlesztett és haditengerészeti feladatokra átalakított változata volt; a koreai háborúban jutott szerephez

zórakéták és az atom-tengeralattjárók megjelenése után partvédelmi és járőr feladatokat láttak el. A Falkland-szigeteki háború során még egyszer felcsillantották hajdani nagyságuk emlékét, aztán átadták helyüket az új nemzedéknek.

Franciaország némiképp eltért a nyugat-európai gyakorlattól. A háború után a kölcsönbérlet keretében kapott két könnyű hordozót a US Navy-től, melyeket LA FAYETTE (R96-os) és BOIS BELLEAU (R97-es) neveken használtak,

32. ábra. A HMS IMPLACABLE (R86-os) fedélzetén landolt, 1947-től rendszeresített SeaHornet kétmotoros nehéz vadászrepülőgépet visszatolják a hangárba

majd 1960 és 1963 között visszaadták őket az Egyesült Államoknak, ahol lebontásra kerültek. Az ARROMANCHES (R95-ös) (korábban HMS COLOSSUS) 1970-ben került leselejtezésre.

Az Egyesült Államok 1945 után flottájával egyeduralgoló maradt a világ tengerein. A világ addigi nagy flottái vagy elpusztultak (mint a japán), vagy leépültek (mint a brit), a másik szuperhatalom, a Szovjetunió pedig bár megjelenik a vizeken, de gazdasági és földrajzi okok miatt sosem lesz olyan jelentős erő birtokosa, mint a US Navy. Az Egyesült Államok a hetvenes évekig valamennyi régi, világháborús építésű hordozóját leselejtezte, illetve tartalékállományba helyezte. Kivonták a szolgálatból a USS BENNINGTON-t (CV-20-as), a HORNET-et (CV-12-es) (korábban KEARSARGE), a SHANGRI-LA-t (CV-38-as), és a BON HOMME RICHARD-ot (CV-31-es). Aktív szolgálatban a '90-es évekig, csak a MIDWAY (CV-41-es) és testvérhajója, a CORAL SEA (CV-43-as) maradt. Ez utóbbi érdekessége, hogy első ízben ennek fedélzetéről szállt fel atombombával felfegyverzett haditengerészeti gép, 1949. március 7-én. Az első háború utáni hordozóosztály, a FORRESTAL, még elsősorban atomfegyver-támaszpontnak épült, de a későbbiekben megfelelt az új követelményeknek is. A USS FORRESTAL (CV-59-es), a SARATOGA (CV-60-as), a RANGER (CV-61-es) és az INDEPENDENCE (CV-62-es) már a USS ANTIETAM-on (CV-36-oson) kipróbált szögfedélzettel épült, külön le- és felszállófedélzetet képezve a gépek számára. A KITTY HAWK osztály az 1961-ben felépült KITTY HAWK (CV-63-as) és a CONSTELLATION (CV-64-es) hordozókkal tulajdonképpen a FORRESTAL osztály korszerűsítésének tekinthető.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bak József: Repülőgép-hordozók, Zrínyi, 1987;
 Bak-Csonkaréti- Lévay-Sárhidai: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi, 1984;
 Gunston, William: Modern repülőgép-hordozók, Phoenix, 1993;
 Gibbons- Miller: Korszerű hadihajók, Kossuth, 1993;
 Munson, Kenneth: A II. világháború repülőgépei; Műszaki, 1994;
 Spick- Ripley: Korszerű harci repülőgépek, Kossuth, 1993.

(Fotók: HM a Haditörténeli Intézet és Múzeum, illetve Kelecsényi István gyűjteményéből.)